

Zadeva C-299/22

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

4. maj 2022

Predložitveno sodišče:

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (vrhovno sodišče Litve)

Datum predložitvene odločbe:

4. maj 2022

Tožeča stranka:

M. D.

Tožena stranka:

„Tez Tour“ UAB

Predmet postopka v glavni stvari

Spor se nanaša na odstop od pogodbe za turistične in rekreacijske storitve in povračilo denarja za paketno potovanje

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Razlaga člena 12(2) Direktive (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih, spremembi Uredbe (ES) št. 2006/2004 in Direktive 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 90/314/EGS; tretji odstavek člena 267 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

Predložena vprašanja za predhodno odločanje

1. Ali mora obstajati uradno opozorilo organov države odhoda in/ali prihoda, da se je treba vzdržati nepotrebnega potovanja in/ali razvrstitve države potovanja (in verjetno tudi države odhoda) kot države, ki spada na območje tveganja, da bi

se zanj oziroma zanjo štelo, da so se v kraju potovanja ali neposredni bližini zgodile neizogibne in izredne okoliščine v smislu prvega stavka člena 12(2) Direktive (EU) 2015/2302?

2. Pri presoji, ali v kraju potovanja ali neposredni bližini ob razdoru pogodbe o paketnem potovanju obstajajo neizogibne in izredne okoliščine in ali te znatno vplivajo na izvedbo turističnega paketa: (i) ali bi bilo treba upoštevati le objektivne okoliščine, to je ali je znatno vplivanje na izvedbo turističnega paketa povezano le z objektivno nezmožnostjo in ga je treba razlagati tako, da zajema le primere, v katerih je pogodba fizično in tudi pravno neizvedljiva, ali pa kljub temu zajema tudi primere, v katerih je pogodba sicer izvedljiva, vendar (v obravnavani zadevi zaradi utemeljenega strahu pred okužbo s COVID-19) pa postane njena izvedba zapletena in/ali ekonomsko nedonosna (v smislu varnosti potnikov, da je ogroženo njihovo zdravje in/ali življenje, možnosti uresničevanja ciljev počitniškega potovanja); (ii) ali so pomembni subjektivni dejavniki, kot so potovanje odraslih skupaj z otroki, mlajšimi od 14 let, ali pripadnost skupini z višjim tveganjem zaradi starosti ali zdravstvenega stanja potnika itd.? Ali ima potnik pravico odstopiti od pogodbe o paketnem potovanju, če zaradi pandemije in povezanih okoliščin po mnenju povprečnega potnika potovanje v kraj potovanja in iz njega ni več varno, potniku povzroča nevšečnosti ali vzbuja utemeljen strah za svoje zdravje ali pred okužbo z nevarnim virusom?

3. Ali je pravica odstopiti od pogodbe brez plačila odstopnine kakor koli (na primer, kadar taka pravica ni odobrena, kadar se uporabljajo strožja merila za ocenjevanje veljavnosti negativnega učinka na izvedbo turističnega paketa itd.) povezana z dejstvom, da so okoliščine, na katere se sklicuje potnik, ob rezervaciji potovanja že nastopile oziroma so že bile vsaj pričakovane/verjetne? Ali bi bilo treba pri uporabi merila razumne predvidljivosti v okviru pandemije upoštevati dejstvo, da čeprav je Svetovna zdravstvena organizacija informacije o širjenju virusa objavila, ko je bila sklenjena pogodba o paketnem potovanju, in je bilo kljub temu težko predvideti potek pandemije in njene posledice, ni bilo jasnih ukrepov za obvladovanje okužbe in njen nadzor ali dovolj podatkov o sami okužbi in da se je od trenutka rezervacije potovanja do njegove odpovedi število okužb očitno povečevalo?

4. Ali pri presoji v zvezi s tem, ali v kraju potovanja ali njegovi bližini ob razdoru pogodbe o paketnem potovanju obstajajo neizogibne in izredne okoliščine in ali te znatno vplivajo na izvedbo turističnega paketa, pojem „v kraju potovanja ali neposredni bližini“ zajema le državo prihoda ali pa, če se upošteva narava neizogibne in izredne okoliščine, to je nalezljiva virusna okužba, tudi država odhoda, pa tudi točke, povezane z odhodom na potovanje in vrnitvijo z njega (točke prestopa, nekatera prevozna sredstva itd.)?

Navedene določbe prava Unije in sodne prakse Sodišča

Člen 38 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah.

Člen 169 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

Uvodna izjava 31, člen 3(12) ter člen 12(2) Direktive 2015/2302.

Sodbi z dne 20. oktobra 2011, Interedil, C-396/09, točka 42, in z dne 23. marca 2021, Airhelp, C-28/20, točke 42, 44 in 45.

Navedene določbe nacionalnega prava

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas civilni zakonik Republike Litve, v nadaljevanju: civilni zakonik): odstavek 1 člena 6.212 („*višja sila*“) in točka 3 odstavka 4 člena 6.750 („pravica turista odstopiti od pogodbe o paketnem potovanju in do umika od pogodbe o paketnem potovanju“).

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka v glavni stvari

- 1 Dne 10. februarja 2020 sta vložnik kasacijske pritožne (tožeča stranka na prvi stopnji) in nasprotna stranka v kasacijskem postopku (tožena stranka na prvi stopnji) sklenili pogodbo o paketnem potovanju (v nadaljevanju: pogodba), na podlagi katere se je nasprotna stranka v kasacijskem postopku zavezala, da bo vložniku kasacijske pritožbe in njegovi družini od 1. marca 2020 do 8. marca 2020 zagotovila razvedrilno potovanje v Združene arabske emirate ter naslednje storitve: zračni prevoz na poti med Vilno in Dubajem ter Dubajem in Vilno, nastanitev za sedem noči v hotelu s petimi zvezdicami, gostinsko storitev „vse vključeno v ceno“, prevoz od letališča do hotela ter od hotela do letališča in storitve predstavnika organizatorja potovanja. Za te storitve je vložnik kasacijske pritožbe nasprotni stranki v kasacijskem postopku plačal 4 834 EUR.
- 2 Dne 27. februarja 2020 je vložnik kasacijske pritožbe nasprotni stranki v kasacijskem postopku sporočil, da želi odstopiti od pogodbe in jo prosil, naj mu omogoči uporabo plačanega denarja za drugo potovanje, ko se bo tveganje zaradi COVID-19 zmanjšalo. Nasprotna stranka v kasacijskem postopku je prošnjo zavrnila.
- 3 Vložnik kasacijske pritožbe je vložil tožbo, s katero je sodišču predlagal, naj ugotovi, da je bilo od pogodbe odstopljeno na podlagi njenega drugega stavka 2.1.2.3 – to je zaradi okoliščine *višje sile* v kraju potovanja ali njegovi bližini, zaradi česar sta potovanje ali prevoz turistov v kraj potovanja neizvedljiva – in mu prisodi znesek, plačan v skladu s pogodbo.

Bistvene trditve strank v postopku v glavni stvari

- 4 Vložnik kasacijske pritožbe je navedel, da informacije o svetovnem izbruhu okužbe s COVID-19, ki so jih februarja 2020 objavili uradni organi in tudi mediji, niso zadosten razlog za dvom o varnosti potovanja in splošneje njegovi izvedljivosti. Trdil je, da je treba okoliščine (čedalje večje število primerov okužb

s COVID-19 po svetu, omejitve letov, uradna priporočila o tem, da se je treba vzdržati potovanja v druge države in tako dalje) šteti za *neizogibne in izredne* in da so zato pravna podlaga za uveljavljanje pravice iz člena 6.750(4)(3) civilnega zakonika in člena 12(2) Direktive 2015/2302 do odstopa od pogodbe o paketnem potovanju, oziroma za okoliščine *višje sile* (*neizogibne in izredne* okoliščine), ne da bi povzročile izgube. Po navedbah vložnika kasacijske pritožbe se okoliščine *višje sile* iz člena 6.750(4)(3) civilnega zakonika ne bi smele razumeti kot okoliščine *višje sile*, zaradi katerih je potovanje povsem neizvedljivo, temveč kot *neizogibne in izredne* okoliščine, ki lahko znatno vplivajo na izvedbo pogodbe ali prevoza potnikov v kraj potovanja. Dejstvo, da je potovanje neizvedljivo, bi bilo treba razlagati tako, da ne onemogoča le zagotavljanja storitev v kraju potovanja, temveč tudi zagotovitev varnega potovanja brez povzročanja nevarnosti potniku ali tveganja zanj.

- 5 Nasprotna stranka v kasacijskem postopku je navedla, da se lahko ob upoštevanju opredelitve *neizogibnih in izrednih* okoliščin, ki jih določa Direktiva 2015/2302, ter okoliščin v tem konkretnem primeru, širjenje virusne bolezni COVID-19 šteje za okoliščino, na katero ni mogoče vplivati, ne pa za bodisi izbruh bodisi okoliščino, ki je onemogočila varen prihod v kraj potovanja. Trdila je, da v Direktivi 2015/2302 ni poudarjen le znaten vpliv na izvedbo potovanja, temveč tudi dejstvo, da ni mogoče zagotoviti varnega potovanja v kraj potovanja, zaradi česar se lahko okoliščine *višje sile* v skladu s členom 6.750(4)(3) civilnega zakonika štejejo za okoliščine *višje sile* [v smislu njegovega člena 6.212] in so lahko kot take tudi dokazane.
- 6 Prvostopenjsko sodišče in pritožbeno sodišče, ki sta obravnavala zadevo, sta zavzela stališče, da glede na podatke v spisu (vložnik kasacijske pritožbe se je odločil, da bo kupil potovanje po objavi informacije o sprejetju varnostnih ukrepov, torej je moral sam oceniti tveganje, ali bo potovanje izvedljivo, razmere v zvezi s tveganjem, ki ga je pomenilo potovanje, se v obdobju od nakupa potovanja do odločitve, da ga opusti, niso spremenile) ni razlogov, da se okoliščine, na katere se je skliceval vložnik kasacijske pritožbe, razvrstijo kot okoliščine *višje sile* (*neizogibne in izredne* okoliščine), zaradi česar je izvedba pogodbe neizvedljiva. Navedeni sodišči sta menili, da je odločitev vložnika kasacijske pritožbe, da odstopi od pogodbe posledica njegove volje (subjektivni vidik) in ne dejanske nevarnosti, ki je objektivno obstajala ob razdoru. Navedli sta, da se je morebiti odstopilo od pogodbe zaradi utemeljenih strahov in negotovosti v zvezi s širjenjem pandemije COVID-19, vendar pa vložnik kasacijske pritožbe ni predložil dokaza o tem, da so na dan razdora pogodbe (27. februar 2020) in ne pozneje obstajali objektivni in ne subjektivni razlogi, zaradi katerih je bila pogodba v zadevnem obdobju (od 1. do 8. marca 2020) neizvedljiva.

Kratka predstavitev razlogov za predlog za sprejetje predhodne odločbe

- 7 Predložitveno sodišče zlasti postavlja vprašanje o veljavnosti uporabe *neizogibnih in izrednih* okoliščin kot sredstva za zagovor, ki je podlaga za razdor pogodbe o paketnem potovanju, ne da bi potnik utrpel izgubo, saj bo prav odgovor na to vprašanje odločilen za to, katera od pogodbenih strank se bo soočila z negativnimi pravnimi posledicami njenega razdrtja. Navedeno sodišče navaja, da je pojem *neizogibnih in izrednih* okoliščin, navedenih v Direktivi 2015/2302, samostojen, da njegova razlaga v sodni praksi Sodišča še ni bila obravnavana, poleg tega pa tudi, da Sodišče še ni izdalo sodbe o merilih, ki jih je treba uporabljati pri ugotavljanju, ali so okoliščine *neizogibne in izredne* v smislu člena 12(2) Direktive 2015/2302 v primeru svetovne pandemije.
- 8 Predložitveno sodišče navaja, da je bila opredelitev *neizogibnih in izrednih* okoliščin iz Direktive 2015/2302 prenesena v nacionalno pravo v členu 6.750(4)(3) civilnega zakonika z uporabo opredelitve višje sile. Prvostopenjsko sodišče in pritožbeno sodišče sta se oprli na splošen pojem višje sile iz člena 6.212(1) civilnega zakonika in na značilnosti, na podlagi katerih se okoliščine štejejo za *višjo silo*, opredeljene v sodni praksi nacionalnih sodišč; zato sta pojem *višje sile*, določen v nacionalnem pravu, in pojem *neizogibne in izredne* okoliščine, ki se uporablja v pravu Unije, šteli za sopomenki.
- 9 Vendar pa je po navedbah predložitvenega sodišča pojem *neizogibnih in izrednih* okoliščin širši od pojma *višje sile*. Prvič, na podlagi načela, da bi bilo treba dati prednost varstvu pravic potnika, možnosti potnika, da se brani, ni mogoče pretirano omejiti. Drugič, pri razlagi določb Uredbe (ES) št. 261/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. februarja 2004 je Sodišče že navedlo, da je treba pojem *neizogibnih in izrednih* okoliščin razlagati tako, da ne zajema le zunanje, temveč tudi notranje dogodke v dejavnostih podjetij, kot so stavke (sodba z dne 23. marca 2021, Airhelp, C-28/20, točke 42, 44 in 45). Predložitveno sodišče meni, da po analogiji pojem *neizogibnih in izrednih* okoliščin ne zajema le primerov, v katerih je pogodba objektivno neizvedljiva (bodisi fizično bodisi pravno), temveč tudi primere, v katerih je sicer teoretično izvedljiva, vendar je njena izvedba v praksi zapletena in/ali ekonomsko nedonosna (kar zadeva varnost potnikov, nevarnost za njihovo zdravje in/ali življenje, možnost uresničevanja ciljev počitniškega potovanja) ali pa potnik počitnic ne more uživati. Predložitveno sodišče dodaja, da bi bilo mogoče priporočila (opozorilo) organov (kot je ministrstvo za zunanje zadeve), da se je treba vzdržati potovanja, šteti za domnevo o obstoju *izrednih* okoliščin, ki znatno vplivajo na izvedbo pogodbe o paketnem potovanju.
- 10 Predložitveno sodišče meni, da bi se bilo treba za ugotovitev navedenega znatnega vplivanja načeloma opreti na predhodno presojo o izvedljivosti pogodbe, ki jo sklene povprečni potnik, ki je razumno dobro obveščen in razumno pozoren ter preudaren. Zato je pomembno upoštevati dejanske podatke, ki so na voljo potniku, in javno dostopne informacije o tem, da so *neizogibne in izredne* okoliščine ter

vpliv, ki iz njih izhaja, verjetni in – kadar so nevarne razmere že nastopile – da se bodo razmere malo verjetno izboljšale.

- 11 Predložitveno sodišče želi prav tako ugotoviti, ali – če so *neizogibne in izredne* okoliščine v smislu prvega stavka člena 12(2) Direktive 2015/2302 obstajale med potovanjem – se pravica do odstopa od pogodbe brez plačila odstopnine lahko uveljavlja ne glede na to, ali bi bilo mogoče obstoj takih okoliščin predvideti ob sklenitvi pogodbe. Sodišče ni prepričano, ali bi bilo treba pri uporabi merila razumne predvidljivosti upoštevati, da je bila zaradi posebno hitrega povečanja števila primerov okužb z virusno boleznijo COVID-19, ki so bili potrjeni na začetku leta 2020 in neobstoja zanesljivih znanstvenih podatkov, poudarjena posebej velika nevarnost virusa za zdravje in življenje ljudi, da ni bilo jasnih ukrepov za obvladovanje okužbe in njen nadzor, da je bilo potek pandemije in njene posledice težko predvideti, in da se je od trenutka rezervacije potovanja do razdora pogodbe število okužb očitno povečalo.
- 12 Hkrati predložitveno sodišče ni prepričano o pojmu „v kraju potovanja ali neposredni bližini“, uporabljenem v Direktivi 2015/2302. Po njegovem mnenju je na podlagi člena 12(2) Direktive 2015/2302 pravica potnika do odstopa od pogodbe povezana z nastopom *neizogibnih in izrednih* okoliščin „v kraju potovanja“ ali „neposredni bližini“, zato presoja teh okoliščin v primeru odstopa od pogodbe zaradi pandemije ne bi smela biti povezana le s končnim krajem potovanja, to je državo prihoda. Predložitveno sodišče meni, da bi moral imeti potnik pravico do odstopa od pogodbe o paketnem potovanju tudi, kadar zaradi pandemije in povezanih okoliščin po mnenju povprečnega potnika potovanje v kraj potovanja in iz njega ni več varno, povzroča nevšečnosti ali vzbuja utemeljen strah za zdravje ali pred okužbo z nevarnim virusom.